

ІНТЕРВ'Ю

ЖОЛТ ДУДАШ: «ПРИЙНЯТТЯ ЗАКОНІВ ПРО БЗР ТА ІНСПЕКЦІЮ ПРАЦІ, ЩО ВІДПОВІДАЮТЬ СТАНДАРТАМ МОП І ЄС, Є КІНЦЕВОЮ МЕТОЮ ПРОЄКТУ»

Ексклюзивне інтерв'ю з Жолтом Дудашем, менеджером проекту Міжнародної організації праці «На шляху до безпечної, здорової та задекларованої праці в Україні», що фінансується Європейським Союзом.

– Чи відповідає законопроект «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі», в нинішній редакції, міжнародним та європейським стандартам?

– Наш проєкт всебічно сприяє узгодженню зазначеного документа з міжнародними і європейськими стандартами. Було надано п'ять повноцінних пакетів рекомендацій щодо того, яким має бути законопроект, аби відповідати нормам МОП і ЄС.

На сьогодні ми маємо одне критичне питання і три-чотири важливих. Почну з критичного. До прикінцевих положень цього законопроекту, де йдеться про державний нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю, фактично включили міні-закон про інспекцію праці. Структурно і логічно його не має бути в законі «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі» (БЗР). Можна було б у прикінцевих положеннях лише вказати державний орган, уповноважений здійснювати контроль за додержанням закону з БЗР, не вдаючись у такі деталі, як функції, права, умови праці, питання винагороди й т. ін. Тому що рамкова директива, на яку спирається законопроект про БЗР, – це рамковий закон загального характеру, щоб ця директива могла бути імплементована у 27 країнах ЄС, і там глибоко в деталях усе не пропишеш. Водночас ми знаємо, що є законопроект, назвімо його «Про інспекцію праці». Мати два законопроекти на одну тему нелогічно, і в цьому немає необхідності.

До того ж, положення щодо інспекції праці не відповідають повною мірою конвенціям МОП №№ 81 і 129. Проблематичними лишаються ключові питання, описані в цій конвенції: автономне право планувати і проводити інспекційні відвідування, право безперешкодного доступу, тривалість і частота інспекційних відвідувань, дискреційне право інспектора приймати рішення, яких заходів вживати (порада, вимога усунення порушень чи штраф).

Найкраще рішення – взяти цю частину законопроекту про БЗР і винести його на окремий майданчик для тристоронніх дискусій. І ми бачимо, що ще багато дискусій буде потрібно, щоб доопрацювати його належним чином.

– Чи буде імплементована рамкова Директива ЄС № 89/391/ЄЕС у результаті ухвалення законопроекту про БЗР у нинішньому вигляді?

– По-перше, потрібно виключити прикінцеві положення, де йдеться про інспекцію праці. І ще є кілька моментів, які слід доопрацювати.

Стосовно статті 11 про спеціальні умови щодо виконання робіт підвищеного ризику, є два застереження: одне загальне, а інше – дуже конкретне. Як передбачено конвенціями МОП, роботи підвищеного ризику мають перебувати під контролем держави, і цей контроль здійснюється, приміром, через систему дозволів. Має бути встановлений механізм, і цей механізм не може замінити страхування здоров'я і життя працівників, як прописано в цій статті. Такої альтернативи не повинно бути. Інакше стаття 11 законопроекту вступає в суперечність зі статтею 11 Конвенції МОП № 155.

Пункт 8 статті 11 проголошує: якщо протягом 10 днів від органу, що надає дозволи, не надій-

шов дозвіл, то вважається, що такий дозвіл надано і можна такі роботи виконувати. Ми розуміємо важливість для бізнесу оперативності відповіді від державного органу. Але ми вважаємо, що період розгляду має бути більшим, і компетентний державний орган обов'язково має повідомити своє рішення (про видачу дозволу або відмову). Роботодавець не повинен вважати, що якщо відповідь не дійшла у встановлений термін, це означає, що такі роботи можна виконувати. Наша позиція полягає в тому, що необхідно дати органу більше днів на розгляд, і обов'язково отримати відповідь від органу, який надає дозволи. Після цього роботодавець діяти відповідно: не виконує роботи, бо дозволу немає, або виконує, бо дозвіл є.

Стаття 16, за якою Мінекономіки розроблятиме методик оцінювання ризиків, – це вигадання колеса, адже подібних методик напрацьовано достатньо, й одна-єдина не може застосовуватися всіма роботодавцями. Натомість Мінекономіки може напрацювати рекомендації щодо оцінювання ризиків.

У статті 35 про відповідальність за порушення вимог закону є пункт, який передбачає, що при сплаті штрафу протягом 10 днів може бути 50% «знижка». Ми вважаємо, що знижка може бути, але за умови, що роботодавець упродовж 10 днів усуває, або принаймні починає усувати, порушення, і повністю вкладається в термін, визначений інспектором праці. Це ключові положення.

– Чи є успішні практики зміни законодавства з безпеки праці в Східній Європі за останні десятиріччя?

– До прикладу, в Грузії, де я працював в останні роки, свого часу ліквідували інспекцію праці як орган, і 9 років потому проєкт МОП, яким я керував, допомагав створювати її знову,

практично з нуля. У 2018 році в Грузії було прийнято закон про БЗР, у 2020 році – закон про інспекцію праці, потім було внесено зміни до трудового законодавства. Час показав, що ці зміни на практиці не зруйнували бізнес.

У Грузії є також цікава практика щодо громадського контролю. Так, був створений тристоронній орган, де були представники профспілок, роботодавців, а також представники омбудсмена та парламенту. Цей тристоронній орган мав надавати топменеджменту інспекції праці рекомендації щодо політики, всіх стратегічних рішень, кардинальних змін та перетворень, які матимуть подальший вплив на соціальних партнерів.

Інспекція праці в Грузії фактично підпорядкована парламенту з тим, аби зменшити вплив уряду на інспекцію праці. Тобто, адміністративно вона може бути в підпорядкуванні міністерства, але підзвітна парламенту.

– Що би Ви вважали для себе гарним результатом за підсумками Вашої роботи як менеджера Проекту МОП в Україні?

– Насамперед, було б дуже добре, якби з допомогою профспілок, роботодавців, уряду врешті-решт було прийнято закони про БЗР і про інспекцію праці, що відповідають стандартам МОП і ЄС. Це кінцева мета проєкту. Також, якщо говорити про БЗР, це не лише рамкова ди-

Ще один важливий результат – новий національний план дій щодо скорочення незадекларованої праці на 3–4 роки, що враховуватиме зміну трендів, ситуації. Відбувся гарний старт, проведено системну якісну роботу не тільки Держпраці, а й іншими державними органами, профспілками і роботодавцями. Потрібно рухатись далі і нарощувати темп.

І нарешті, дієва підтримка інспекції праці в її оновленні, щоб ми побачили сучасну структуру, що працює на ринку на користь бізнесу, працівників і держави.

ректива, а ціла низка індивідуальних директив, і ми впритул підійшли до того, щоб запровадити всі ці директиви в Україні.

Ще один важливий результат – новий національний план дій щодо скорочення незадекларованої праці на 3–4 роки, що враховуватиме зміну трендів, ситуації. Відбувся гарний старт, проведено системну якісну роботу не тільки Держпраці, а й іншими державними органами, профспілками і роботодавцями. Потрібно рухатись далі і нарощувати темп. Ми розуміємо проблему і спільну мету, куди рухатися і що робити.

І нарешті, дієва підтримка інспекції праці в її оновленні, щоб ми побачили сучасну структуру, що працює на ринку на користь бізнесу, працівників і держави.

РОЗМОВЛЯВ ЮРІЙ РАБОТА

5 повноцінних пакетів рекомендацій було надано ▶ щодо того, яким має бути законопроект «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі», аби відповідати нормам МОП і ЄС.